

Dönem : 1
Toplantı : 2

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 327

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 12 nci maddesinin kaldırılması ve 29 ncu maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu İçişleri ve Anayasa ve Adalet komisyonları raporları (M. Meclisi 2/433; C. Senatosu 2/100)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 379)

Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 4607 - 23231

7 . 9 . 1963

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 5 . 9 . 1963 tarihli 131 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilen, 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla,

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Not : Bu teklif 15 . 2 . 1963 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 5 . 9 . 1963 tarihli 131 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 379)

İçişleri Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
İçişleri Komisyonu
Esas No. : 2/100
Karar No. : 41

20 . 9 . 1963

Yüksek Başkanlığa

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifinin, Millet Meclisinin 5 . 9 . 1963 tarihli 131 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilen metni; ilgili bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda tetkik ve müzakere olundu :

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun Anayasaya aykırı bulunan hükümleri dolayısıyla sevk edilen işbu kanun teklifini, Komisyonumuz da uygun mütalâa etmiş, yalnız şekle taallük eden bir iki değişikliğe lüzum görmüştür.

Teklif başlığındaki «Anayasaya aykırı» sözü, esasen gerekçede izah ve ifade edildiği cihetle ayrıca başlığa dergi kanun tekniği bakımından da uygun görülmemiş ve başlık «3512 sayılı Cemiyet-

ler Kanununun 12 nci maddesinin kaldırılmasına ve 29 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi» şeklinde değiştirilmiştir.

Teklif ile kaldırılması derpiş edilen 12 nci madde ile değiştirilmesi istenilen 29 ncu madde; metinde 1 ve 2 nci maddeler olarak müstakillen yer alması daha uygun görülmüş ve buna göre de diğer maddeler teahubettirilmiştir.

Millet Meclisi metni, yukarda mâruz değişikliğiyle kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Anayasa ve Adalet Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip	
Muğla	Ordu	Sivas	Tabii Üye
H. Mentешеoğlu	E. Ayhan	Z. Önder	O. Köksal
Cumhurbaşkanınca S. Ü.	İçel	İzmir	Maraş
B. Uluç	C. Okyayüz	O. L. Bozcalı	

Cemiyetler Kanununun, mer'i 12 nci maddesinin Anayasaya muhalif hükümler ihtiva etmesi esbabı mucibesıyla kaldırılması istendiğine göre bu hususta evvelemerde mütehasıs Anayasa Komisyonunun mütalâası alınması lüzumu gerekçesiyle söz hakkım mahfuzdur.

N. Evliya

Tekirdağ
Selâmi Üren

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No: 2/100
Karar No: 93

22. 10. 1963

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Genel Kurulunun 5 Eylül 1963 tarihli 131 nci Birleşiminde görüşülerek kabul edilen, 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 7 Eylül 1963 tarihli ve 4607-23231 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına havale olunmakla Komisyonumuzun, 22 Ekim 1963 tarihli Birleşiminde Hükümet temsilcileri hazır bulunduğu halde tetkik ve müzakere olundu :

1. 4 Nisan 1951 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuş ve antidemokratik kanun hükümlerini tesbit etmekle görevli İlim Komisyonunun bu konuda hazırlamış olduğu raporda; 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun, «Devlet, hususi idareler ve belediyelerle Devlete bağlı kurumlardan hizmet karşılığı maaş ve ücret alanlar, buldukları için sıfat ve mahiyeti ile cemiyet kurmazlar.» hükmünü muhtevi 12 nci maddesini dernek kurma hak ve hürriyetini sınırlayıcı ve antidemokratik olarak göstermişti. 7 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının meriyete girmesinin hemen akabinde yeni Anayasamıza aykırı kanunla-

rı tesbit etmekle görevli Bakanlıklararası bir Komisyon teşkil edilmiş ve bu Komisyon da hazırlanmış olduğu raporunda, Cemiyetler Kanununun yukarıda bahis konusu edilen 12 nci maddesinin, Anayasamızın «Sendika kurma hakkı ve serbestisinden bahseden 46 nci maddesi hükmüne aykırı olduğu belirtilmiştir.

Komisyonumuz, her iki mütehassis komisyonun da fikirlerine iştirak ile, mezkûr madde hükmünün antidemokratik olduğu kadar Anayasaya aykırı bulunduğunu kabul etmiştir.

2. Diğer taraftan, Cemiyetler Kanununun «Zabıta, cemiyetlerin merkez ve müesseselerine mahallin en büyük mülkiye âmirinden verilen ve istenildiği zaman ibraza mecbur olduğu yazılı emri hâmil olarak her zaman girmeye salâhiyetlidir.» hükmünü muhtevi 29 neu maddesinin de yeni Anayasamızın 16 nci maddesi hükmüne aykırı olduğu yukarıda bahis konusu Bakanlıklararası Komisyonca antidemokratik hükümler meyanında gösterilmiştir.

Komisyonumuz, mezkûr kanunun 29 neu maddesinin Anayasaya aykırı bulunduğunu kabul etmiştir.

3. Komisyonumuz, kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metnin başlığının «3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 12 nci maddesinin kaldırılması ve 29 neu maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun» şeklinde tâdil edilmesinin kanun teklifinin gayesine daha uygun düşeceğini kabul etmiş ve başlık bu şekilde tadil edilmiştir.

4. Komisyonumuz, Millet Meclisi metninin 1 nci maddesini aynen kabul etmiştir.

5. Komisyonumuz, Millet Meclisi metninin 2 nci maddesini aynen kabul etmiştir.

6. Komisyonumuz, Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesini aynen kabul etmiştir.

7. Anayasamızın geçici 7 nci maddesinde bahis konusu kanunlardan biri olup, iki yıl içinde kanunlaşması gereken bu kanun teklifinin Genel Kurulun tasviplerine öncelik ve ivedilik ile sunulması Komisyonumuzca oy birliği ile kabul edilmiştir.

Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Bursa
Ş. Kayalar

Bu kanunda Sözcü
Cumhurbaşkanınca S. Ü.
A. Artus

Bu Kanunda Kâtip
İzmir
Ö. L. Bozcalı

Tabii Üye
29 neu maddeye muhalifim
S. Özgür

Aydın
29 neu maddeye muhalifim,
söz hakkım mahfuz
F. Turhangil

Aydın
Söz hakkım mahfuz
muhalifim
Ö. S. Sarıgöllü

Çankırı
H. Dağlı

Kastamonu
A. Nusret Tuna

**MİLLET MECLİSİNİN
KABUL ETTİĞİ METİN**

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi

MADDE 1. — 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 12 nci maddesi kaldırılmış ve 29 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 29. — Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de, mahallin en yüksek mülkiye âmirinin yazılı emri olmadıkça, zabıta, derneklerin merkez, şube ve müesseselerine giremez. Hâkim kararı veya mülki âmirin emri, her istenildiği zaman zabıtaca ibraz edilir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

**CUMHURİYET SENATOSU
İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN
DEĞİŞTİRİŞİ**

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 12 nci maddesinin kaldırılmasına ve 29 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 28 Haziran 1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 12 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Adı geçen kanunun 29 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 29. — Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de, mahallin en yüksek mülkiye âmirinin yazılı emri olmadıkça, zabıta, derneklerin merkez, şube ve müesseselerine giremez. Hâkim kararı veya mülki âmirin emri, her istenildiği zaman zabıtaca ibraz edilir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi 4 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

**CUMHURİYET SENATOSU
ANAYASA VE ADALET
KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 12 nci maddesinin kaldırılması ve 29 ncu maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.